

COVID-19 SÜRECİNDE KATILIM SİGORTACILIĞI (TEKÂFÜL)

Nusret DEDE¹

Hülya ER²

Hayreddin ÖZDEN³

Murat ER⁴

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 25.12.2021

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 27.12.2021

Atıf/©: Dede, N. ve Er, H., Özden, H. ve Er, M. (2021). Covid-19 Sürecinde Katılım Sigortacılığı (Tekafül), Scientific Journal of Finance and Financial Law Studies, 1(1), 64-80

Özet

2019 yılında ortaya çıkan ve sonrasında tüm dünyayı etkisi altına alarak birçok sektörü etkileyen Covid-19 pandemisi nedeniyle her alanda belli değişiklikler meydana gelmiştir. Sigortacılığın da aralarında bulunduğu birçok sektör bu süreçte değişiklikler yaşamıştır. Bu çalışmanın amacı, Covid-19 öncesi ve devam eden süreçte, katılım sigorta şirketlerinin verilerini incelemek ve pandeminin sektör üzerindeki etkisine yönelik bir değerlendirme yapmaktır. Elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemi olan betimsel analiz yöntemiyle incelenmektedir. Bu amaç doğrultusunda sigortacılık sektörünün üst kuruluşu olan Türkiye Sigorta Birliği'nin resmi internet sitesinden elde edilen, katılım sigorta şirketlerinin 2018 yılından 2021 yılının ilk yarısına kadar olan prim üretim verileri incelenmiş ve değişimler analiz edilmiştir. Türkiye'de ilk Covid-19 vakasının görüldüğü 2020 mart ayından 2 yıl öncesi ile pandemi başladıktan bir buçuk yıl sonrasını baz alan araştırma sonucunda, katılım sigorta şirketlerinin prim üretimleri, satış şekli bazında üretim, sigorta branş bazında prim üretimlerinde değişimler olduğu görülmüştür. Özellikle kaza branşı ve kara araçları branşında pandemi sürecinde katılım sigorta şirketlerinin pazar paylarında bir azalma olduğu görülmektedir. Hastalık-sağlık branşında ise artış olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, pandemi sürecinin insanlar üzerindeki sağlık tehdidi nedeniyle bireylerin yoğun olarak hastalık-sağlık branşını tercih ettikleri değerlendirilebilir. Ayrıca Covid-19 pandemisinin satış kanalı dağılımında yer alan acenteleri olumsuz etkilediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım Sigortacılığı, Tekâfül, İslami Sigorta, Covid-19, Koronavirüs.

JEL Kodu: G00, G20, G22

PARTICIPATION INSURANCE DURING COVID-19 (TAKÂFUL)

Citation /©: Dede, N. ve Er, H., Özden, H. ve Er, M. (2021). Covid-19 Sürecinde Katılım Sigortacılığı (Tekafül), Scientific Journal of Finance and Financial Law Studies, 1(1), 64-80

Abstract

Due to the Covid-19 pandemic, which emerged in 2019 and subsequently affected many sectors by affecting the whole world, certain changes have occurred in every field. Many sectors, including insurance, have experienced changes in this process. The purpose of this study is to examine the data of participation insurance companies and to make an assessment of the impact of the pandemic on the sector, before and during the period of Covid-19. The obtained data are analyzed with the descriptive analysis method, which is a qualitative research method. For this purpose, the premium production data of participation insurance companies from 2018 to the first half of 2021, obtained from the official website of the Insurance Association of Turkey, the top institution of the insurance sector, were examined and the changes were analyzed. As a result of the research, which is based on 2 years before March 2020, when the first Covid-19 case was seen in Turkey, and one and a half years after the pandemic began, it was observed that there were changes in the premium production of participation insurance companies, production on the basis of sales style, and premium production on the basis of insurance branch. It is observed that there has been a decrease in the market shares of participation insurance companies during the pandemic process, especially in the accident branch and land vehicles branch. It was determined that there was an increase in the disease-health branch. In this context, it can be evaluated that individuals prefer the disease-health branch intensively due to the health threat of the pandemic process on people. In addition, it is seen that the Covid-19 pandemic has adversely affected the agencies in the sales channel distribution.

Keywords: Participation Insurance, Takaful, Islamic Insurance, Covid-19, Coronavirus

JEL Classification: G00, G20, G22

1 BAİBÜ, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri ABD, nusretdede@ibu.edu.tr. Orcid: 0000-0002-9650-3424

2 BAİBÜ, BMYO, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, hulyaer@ibu.edu.tr. Orcid: 0000-0002-3715-2433

3 BAİBÜ, BMYO, Muhasebe ve Vergi Bölümü, hayreddin.ozden@ibu.edu.tr. Orcid:0000-0001-8304-5674

4 Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, murat14er@gmail.com. Orcid: 0000-0001-8945-1323

1.GİRİŞ

İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek için ihtiyaç hissettikleri tüm mal ve hizmetleri kendileri üretmediklerinden, başkalarının ürettikleriyle kendi ürettiklerini değiştirmek suretiyle ihtiyaçlarını gidermektedirler. Bu değişim belki de dünyanın kurulduğu vakitten bugüne devam etmektedir. İlk zamanlar mal ile mal değişimi (trampa) yapılarak ihtiyaçlar giderilmiş, sonraları para verip mal alma (alışveriş) yaygınlaşmıştır. Toplumlararası iletişimin gelişmesiyle de para ile paranın değişimi (sarf) yaygınlaşmıştır. İslam hukukunda, sayılan bu akit türlerinin geçerli olabilmesi için, karşılıklı rıza başta olmak üzere bazı şartlar aranmaktadır. Faiz (riba) içermemesi, fasit şart bulunmaması (Karaman, 1991), akit konusunun belirli olması (el-Mevsilî, 181) aldatmanın olmaması, kumar, gabin ve ğarar yasakları bu şartlardan bazılarıdır.

Yaşlı dünyamızda ortaya çıkan bir akit türü de sigortadır. Sigorta akdinin tarafları sigortacı (sigorta şirketi) ile sigortalı (prim ödeyen müşteri)dir. Akdin konusu ise risk (riziko)dur. Bu akdin taraflarından müşteri, ödediği prim karşılığında riski satın alırken, şirket de riskin gerçekleşmesi durumunda müşterinin zararını karşılamayı taahhüt etmektedir (Gönenç, el-Müntehabâtü'l-fikhiyyetü'l-muâsıra, 58-63). İşte bu akit türü, satım akdinin konusu olan mebiin belirsizliği, riskin mal olmaması dolayısıyla akde konu olamayacağı, akitte gabin ve ğarar bulunması vb. noktalardan eleştirilmiştir (Gönenç, 1992: 29-34). İslam hukuku araştırmacıları arasında sigortayı, cahiliye döneminde var olup Hz. Peygamber döneminde de sürdürülen âkile (meâkıl) (Yeniçeri, 1980: 436), velâ gibi dayanışma içeren kurum ve kavramlara benzerliğini öne sürerek geçerli bir akit türü olarak kabul edenlerin (DİB, 2010: 595-596) yanı sıra, yukarıda sayılan endişelerden dolayı asla caiz olmadığı görüşünde olanlar, ayrıca sosyal sigorta gibi devlet eliyle yapılıp kâr amacı gütmemesi durumunda caiz olacağını belirtenler de bulunmaktadır (Aktepe, 2017: 228-229). Bir grup araştırmacı ise İslam hukuku ilkelerine tamamen uygun bir sigorta sistemi geliştirmenin mümkün olduğunu, bu sistemin ortaya çıkışına kadar konvansiyonel sigorta sisteminden yararlanmanın zarûreten caiz olduğunu ifade etmişlerdir (İlmihal II, 2010: 451-465).

Katılım sigortası, İslami sigorta veya Tekâfûl sistemi adı verilen bu sistemde amaç, salt prim satışından ziyade, müşterilerin sigorta şirketi çatısı altında yardımlaşma ortamını sağlamaktır. Tekâfûl sigorta sistemi, İslam ülkelerinde birbirinden oldukça farklı yorumlarla uygulanmaktadır. Bunlar arasında; sigortalıların kâr amacı gütmeksizin bir araya geldiği kooperatif sigortacılığı, hasar ve sorumluluğun katılımcı payına göre bölündüğü toplumsal sigorta modelinin yanı sıra, sigortacıların biriktirdiği fonları faiz dışı yatırım araçlarında değerlendirerek zarar ve hasarı karşıladığı özel bir tür dikkati çekmektedir (Aktepe, 2017: 230-237).

Katılım Sigortacılığı (tekâfûl), terminolojide İslami sigorta olarak tanımlanmakta ve karşılıklı yardımlaşmaya dayanmaktadır. İslam ekonomisi ve finans sisteminin ayrılmaz bir parçasını oluşturan Katılım Sigortacılığı'nın, İslam ülkelerinin başını çektiği birçok dünya ülkesinde uygulamalarının arttığı görülmüştür. Ülkemizde Neova, Bereket ve Doğa Sigorta gibi birçok katılım sigorta şirketi faaliyet göstermektedir. Katılım sigortacılığının yıllar içerisinde hızla büyümesi, sigortacılık sektöründeki pazar payını artırmış ve yatırımcılar ile tüketicilerin ilgisini çekmiştir. Bununla birlikte, Covid-19 pandemisinin, bütün sektörleri etkilediği gibi, sigorta sektörünü de etkilediği görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Covid-19 pandemi döneminde, katılım sigorta şirketlerinin verilerini incelemek ve pandeminin sektör üzerindeki etkisine yönelik bir değerlendirme yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye Sigorta Birliği (TSB) adlı <https://www.tsb.org.tr/> resmi internet sitesinin yayınlamış olduğu katılım sigorta şirketlerinin 2018 yılından 2021 yılının ilk yarısına kadar olan prim üretim verileri incelenmiş ve değişimler analiz edilmiştir. Bu çalışma, elde edilen veriler ve yapılan değerlendirmeler

sonucunda, Covid- 19 pandemisinin katılım sigortacılığı üzerindeki etkisi yönünde sektöre bilgi vermesinin yanı sıra, literatüre katkı sağlaması açısından da önemlidir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Katılım Sigortacılığı (Tekâfül)

Bireyler hayatları boyunca, yangın, kaza, iş vb. yoluyla ölüm, kayıp, zarar gibi birçok risklere maruz kalmakta (Hussain ve Pasha, 2011: 23) ve bireylerin bu risklerden canlarını ve mallarını korumaları gerekmektedir (Ayub, 2017: 443). Bireyleri bu riskler karşısında güvence altına alan sistem ise sigorta sistemidir. Bu sistem, bir sigorta şirketinin belli bir prim karşılığında belirli risklerin meydana gelmesi durumunda menfaat sahibine yani sigortalıya poliçede belirtilen teminat limitleri dâhilinde zararını ödemeyi taahhüt etmektedir. Sigorta sözleşmelerinde temel ana unsurlar olarak sözleşme, prim, para ile ölçülebilir menfaat, tehlike (riziko, risk, olay), sigorta tazminatı, sigorta bedeli, sigortacı ve sigorta ettiren olarak sıralanabilir. Geleneksel sigortacılığının faaliyetlerinin açıkça yasaklandığı ilk fetvanın 1834 yılında İbn Abdin tarafından verildiği bilinmektedir. Her ne kadar Müslüman âlimler arasında farklı görüşler olsada çoğunluğu geleneksel sigorta sözleşmelerinin kabul edilemez olduğu konusunda bir fikir birliği bulunmaktadır (Khan, 2008: 139). İslami kurallara göre gerçekleştirilen sigortacılık faaliyetleri Dünya genelinde faizsiz sigortacılık ya da İslami sigortacılık olarak adlandırılırken ülkemizde Katılım Sigortacılığı ve Tekâfül olarak karşılık bulmaktadır. Katılım sigortacılığı aşırı belirsizlik, kumar ve faizin olmadığı ve tüketicilere İslami ilkeler temelinde uygun sigorta ürün ve hizmetlerinin sağlanması olarak ortaya çıkmıştır (Khan vd., 2020: 389). Bu sistemde tekâfül ; “birbirini güvence altına almak”, “ortak yarar” veya “ortak sorumluluk” anlamına gelmektedir (Al-Amri ve Hossain, 2015: 53). Tekâfül sistemi, ortak sorumluluk, sosyal dayanışma ve ortak fayda unsurlarını bünyesinde barındırmaktadır. Her poliçe sahibi, yardım ihtiyacı olan kişiler arasında yardımlaşma için kendi bağış miktarını öder (Ayub, 2017: 446).

Katılım Sigortacılığının en kabul görmüş tanımı; “katılımcıların kendileri ile diğer katılımcıların tazminat ve/veya birikim ödemelerine ilişkin taleplerinin karşılanmasını teminen oluşturulan risk fonuna katkıda buldukları, söz konusu fonun sigortacılık faaliyeti yapmasına izin verilmiş bir sigorta şirketi tarafından katılım finans ilkelerine uygun olarak yönetildiği ve ortak risk paylaşımı ile dayanışma esaslarına dayanan sigortacılık faaliyeti” şeklinde Türkiye Sigorta Birliği tarafından yapılmış olan tanımdır (TSB, 2020: 2). Başka bir tanımda ise, katılım sigortacılığı; “belirli risklerle karşı karşıya kalan kişilerin bu risklerden doğacak zararların telafi edilmesi üzerine yapılan sözleşmeler” şeklinde yer almaktadır (AAOIFI, 2016: 666).

Katılım sigortacılığının temeli, karşılıklı yardımlaşma, kâr zarar ortaklığı ve bağış üzerine inşa edilmiştir (Billah, 1998; Maysami ve Kwon, 1999; Maiyaki ve Ayuba, 2015). Katılım sigortacılığı, katılımcıların, zarara uğrayan herhangi bir üyeye bağış yoluyla ortak bir havuzun oluşturulması sonucunda o üyeye mali yardım sağlayarak, belirli bir hasara karşı birbirlerini garanti etmeyi ve korumayı karşılıklı olarak kabul ettikleri bir sistemdir. Bu sistemin özünde karşılıklı yardımlaşma olduğu için İslami ilkelere aykırı değildir. Fakat geleneksel sigorta sisteminde, sigortalı ile sigorta şirketi arasında yapılan sözleşme belirsizlik (garar), kumar (meysir) ve yatırım faaliyetlerinde ise faiz unsurlarını içermektedir (Redzuan vd., 2009: 194). Katılım sigortacılığının toplum düzenine önemli katkıları bulunmaktadır. Bu doğrultuda sorumluluk ve işbirliği yoluyla dayanışma ve yardımlaşmanın sağlanması toplum açısından önem arz eden unsurlardır (Khan vd., 2020: 389). Katılım sigortacılığı ile geleneksel sigortacılık arasında bazı temel farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar tablo 1’ de gösterilmektedir.

Tablo 1: Katılım Sigortacılığı ile Geleneksel Sigortacılık Arasındaki Farklılıklar

	Katılım Sigortacılığı (Tekâfül)	Geleneksel Sigortacılık
Faydalar	Karşılıklı yardıma dayalı toplanan fonların ödenir.	Şirket rezervlerinden ödenir.
Yatırımlar	Fonlar, İslam hukukuna uygun varlık olmak kaydıyla, gerekli tüm ulusal sigorta düzenlemelerini ve yasalarını karşıladıkları varlığa yatırılabilir.	Fonlar, gerekli ulusal sigorta düzenlemeleri ve yasalarını karşıladıkları sürece herhangi bir varlığa yatırılabilir.
Operasyonlar	Operasyonel mekanizmalar İslam hukuku kurallarına uygun olacaktır.	Operasyonel mekanizmalar, ulusal sigorta düzenlemeleri ve kanunları ile uyumlu olacaktır.
Kâr	Toplanan fonlardan elde edilen kâr poliçe sahiplerine dağıtılır.	Sigortalılar, elde edilen kârdan pay almazlar.
Primler	Ödenen prim hem bağış (taberru') hem de tasarruf (mudaraba) olarak kabul edilir.	Ödenen prim, satış ve satın alma ilişkisinde sigortacıya karşı bir yükümlülük yaratır.
Şirket	Şirket, müteveli, yönetici ve girişimci olarak hareket eden bir operatör olarak daha iyi bilinir.	Şirket ile poliçe sahipleri arasındaki ilişki bire birdir.
İslam hukuku	Tekâfül uygulamaları, riba ve diğer yasaklanmış unsurlardan uzaktır ve mudaraba, teberru ve diğer İslam hukukuna uygun unsurlar etrafında şekillenmiştir.	Geleneksel sigorta (karşılıklı sigortacılar dâhil), riba ve İslam Hukuku ilkeleriyle gereçlendirilmeyebilecek diğer bazı unsurları içerebilir.
Poliçe sahibi fonu	Sigortalılar fonu toplu olarak sigortalılara aittir ve hissedarlar tarafından yönetilir.	Tüm (yani hem poliçe sahibi hem de hissedar) fonlar şirkete aittir.
Yönetmelikler	Operasyonel mekanizmalar ve ürünler İslam hukukuna uygun olmalı ve gerekli ulusal yasalara ve sigorta düzenlemelerine uygun olmalıdır.	Operasyonel mekanizmalar ve ürünler, gerekli ulusal yasalara ve sigorta düzenlemelerine uygun olmalıdır.

Kaynak: (Khan, 2008: 142)

Türkiye'de geleneksel sigortacılık ve katılım sigortacılık hizmeti veren birçok sigorta şirketi bulunmaktadır. Tüketicilerin bazıları geleneksel sigortacılık ürün ve hizmetlerini tercih ederken bazıları ise İslami ilkelere dayalı katılım sigortacılığının ürün ve hizmetlerini tercih etmektedir (Shaladdin vd., 2018: 2). Türkiye'de katılım sigortacılığı 2009 yılında faaliyet göstermeye başlamasına rağmen hızla büyüdüğü ve 2017 yılında yönetmelikle birlikte yasal zemine kavuştuğu görülmektedir (<http://www.resmigazete.gov.tr>). Katılım sigortacılığına ilişkin yıllar içerisindeki prim üretimleri Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2: Katılım Sigortacılığı Prim Üretim Rakamlarının Yıllar İçerisindeki Değişimi

Yıllar	Tüm Sektör Yazılan Prim Üretimi (TL)	Sektörün Bir Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı (%)	Katılım Sigortacılığı Prim Üretimi (TL)	Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı (%)	Katılım Sigortacılığı Primi/ Tüm Sigortacılık Sektörü (%)
2020	82.575.846.005	19,3	4.267.313.631	24,2	5,2
2019	69.242.168.593	26,7	3.436.819.840	54	5
2018	54.653.580.369	18,3	2.231.560.711	69,6	4,1
2017	46.181.816.693	14,9	1.315.855.322	25,8	2,8
2016	40.191.374.542	30,6	1.045.611.280	96,1	2,6
2015	30.773.775.736	19,4	533.253.025	38,9	1,7
2014	25.776.851.269	-	383.722.042	-	1,5

Kaynak: (TSB, 2020: 9)

Tablo 2’de görüldüğü üzere, katılım sigortacılığı sigortacılık sektörü içerisinde yıllar içerisinde pazar payını önemli ölçüde artırdığı ifade edilebilir. 2020 yılında katılım sigortacılığının prim üretimi bir önceki yıla kıyasla %24,2 büyüme oranında artış göstererek prim üretiminin 4.267 milyon TL’ye yükseldiği görülmektedir. 2020 yılı itibariyle katılım sigortacılığı payının tüm sigortacılık sektörü içerisindeki payı %5,2 oranında olduğu görülmektedir.

Türkiye Sigortalar Birliği’nin (TSB) 2021 Haziran ayı verileri incelendiğinde, Türkiye’de sigortacılık sektöründe toplam 61 sigorta şirketinin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu sigorta şirketleri içerisinde 12 adet sigorta şirketinin katılım sigortacılığı faaliyeti yaptığı görülürken, bu 12 şirketin 7’si hayat dışı, 5’inin ise hayat/emeklilik branşında faaliyet gösterdikleri görülmektedir (TSB, 2021).

2020 yılında bu 12 şirket arasında ilk üç şirket olan Neova Sigorta AŞ, Bereket Sigorta AŞ ve Doğa Sigorta AŞ’nin katılım sigortacılığı sektörünün prim üretimleri %87’sine hâkim oldukları görülmektedir. Katılım sigortacılığında hayat branşlarında ferdi kaza, sağlık gibi ve hayat dışı branşlarında trafik, dask gibi tüketicilere çeşitli ürün ve hizmetler sunulduğu görülmektedir. Bu şirketlerin sigorta braşları bazı alındığında ise; Neova Sigorta AŞ yaklaşık %56 oranında kara araçları sorumluluk, Bereket Sigorta AŞ yaklaşık %48 oranında devlet destekli tarım sigortası kaynaklı genel zararlar, Doğa Sigorta AŞ %86 oranında kara araçları sorumluluk branşında üretim gerçekleştirdikleri görülmektedir (TSB, 2020: 10).

Katılım sigortacılığı sigortacılık sektörü içerisinde yıllar içerisinde pazar payını artırdığı görülürken literatürde, katılım sigortacılığı ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunluğunda; bireylerin katılım sigorta ürün ve hizmetlerin varlığından habersiz olduğu görülmektedir (Maysami ve Williams 2006; Akhter ve Hussain 2012; Maiyaki ve Ayuba, 2015; Er ve Durmus, 2020). Bu durum katılım sigorta şirketlerinin, tüketicilerin ürün ve hizmetleri hakkında bilgilerini artırmak ve onların güvenini kazanmak için çaba sarf etmelerini zorunlu kılmaktadır (Bello ve Ayuba 2014). Ayrıca sigorta sektöründeki pazar payını artırması ve sektörde daha iyi bir konuma gelmesi adına tüketicilerin taleplerinin karşılanması gerekmektedir (Er ve Durmus, 2020: 2023). Nitekim bu sigorta şirketlerin tüketicilere yönelik istek ve talepleri karşılanırsa, ürün ve hizmetlerinin bilinirliği artarsa ve şirketlere yönelik güven artarsa geleneksel sigortacılıktan katılım sigortacılığına yönelimin de artacağı değerlendirilebilir.

2.2. Covid-19 (Koronavirüs) Sürecinin Katılım Sigorta Şirketlerine Etkileri

Covid-19 ilk olarak Çin'in Wuhan kentinde görülmüş ve tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Türkiye'de ise 11 Mart 2020 tarihinde ilk vaka görülmüş, virüse karşı alınan tedbirler artmış ve halen virüsün yayılmasının engellenmeye çalışılarak çalışma ve sosyal hayatımıza yönelik bazı kısıtlamaların uygulandığı bilinmektedir (www.saglik.gov.tr). Covid-19 virüsünün hızla yayılması birçok sektörü olumsuz etkilediği gibi sigortacılık sektörünü de etkilemiştir. Sigortacılık sektöründe bu etkilerden sıyrılmak için birçok önlem alınmıştır. Sigortacılık sektöründe yer alan katılım sigorta şirketleri bu dönemde Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan yönerge ve tedbirlere uyulması konusunda tavsiye verme, virüsün yayılımını engellemek amacıyla evden çalışma sistemine geçme gibi bir dizi tedbirler alarak müşterilerine hizmet vermeye devam etmektedirler. Covid-19 pandemisinde şirketler çağrı merkezi, mobil uygulamalar, internet sitelerini kullanmaları yönünde müşterilerini teşvik ettikleri söylenebilir.

Ülkemizde Sağlık Bakanlığı'nın açıklaması ile tedavi ve tanı süreci devlet hastanelerinde yapılıyorken daha sonra özel hastanelerin de pandemi hastanesi ilan edilmesinin ardından (www.saglik.gov.tr), sigorta şirketlerinin tedavi masraflarını karşılama durumu sigorta şirketleri tarafından sigorta poliçelerinde teminat kapsamına alınması nedeniyle Covid-19 ekseninde sigorta ve ürün ve hizmetlerinde değişikliğe gittikleri görülmektedir. Türkiye Sigorta Birliği'nin (TSB) pandemi süresinde koronavirüse yönelik yaptığı açıklamasında; "Mevcut durumda sigorta şirketleri, sağlık kurumlarına başvuran tüm sigortalılarının Covid-19 tanısı konulana kadar yapılmış tüm tetkik giderlerini ve test sonucu belirlenene kadar süren tedavi giderlerini üstleniyor. Covid-19 teşhisi pozitif olarak konduktan sonra oluşan tedavi giderleri ise poliçe teminat kapsamına bağlı olarak ödenmektedir" ifadelerine yer vermiştir (TSB, 2021). AXA, Türk Nippon, Doğa, Katılım Emeklilik ve Hayat, Bupa Acıbadem, Allianz, Anadolu, Sompco, Paribas Cardif, MAPFRE, Magdeburger ve NN Hayat ve Emeklilik gibi sigorta şirketleri müşterilerine tedavi masraflarını, fark ücretlerini kapsam dâhiline alacağını, sağlık sigortası kapsamına dâhil edeceklerini ve kredi koruma sigortalarında yeniden yapılandırma ile meydana gelen ilave prim ödemelerini talep etmeyeceğini belirtmişlerdir (Sigortacı gazetesi, 2021).

Covid-19 pandemisi ile birçok sektörün olumsuz etkilendiği bilinmektedir. Literatürde, Covid-19 pandemisinin, hisse senedi piyasalarına (Ali vd., 2020; Haroon ve Rizvi, 2020), sosyoekonomik faktörlere (Qiu vd., 2020; Fang vd., 2020), e-ticaret üzerine (Güven, 2020), dijitalleşme ve meslekler üzerine (Er ve Altunışık, 2021), bankacılık alanına (Güler, 2020; Er vd., 2021) ve sigortacılık alanına (Wang vd., 2020; Meral, 2021; Stojkoski vd., 2021) etkilerine yönelik yapılan çalışmalar mevcuttur.

Wang vd., (2020) tarafından Çin'de yapılan bir araştırmada, Covid-19'un kısa vadede sigorta sektöründe yer alan şirketlerin pazarlama kanallarının sınırlandırılması ve hanehalkı sigortası talebinin baskılanması nedeniyle olumsuz yönde etkilendiğini tespit etmişlerdir. Ayrıca çalışmada, dijital sigortanın geliştirilmesinin, Covid-19 pandemisinin sigorta sektörü üzerindeki olumsuz etkisini hafifletmeye yardımcı olduğu ifade etmektedirler. Stojkoski vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada Covid-19 pandemisinin 2020'nin ilk yarısında sigorta etkinliğinin %10 oranında düşmesine rağmen sigorta sektörünün performansı tahmin edilenin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu performans özellikle sigorta branş bazında kara araçları sigortaları alanında hasar primlerinin iyileşmesinden kaynaklandığı ifade edilmektedir.

Meral (2021) tarafında yapılan çalışma da ise, Covid-19 pandemisinin 2020 yılında Türk sigorta sektörünün performansında önemli oranda olumsuz etkilemediği ve hatta güçlü bir performans gösterdiği tespit edilmiştir. Fakat sektörün uzun vadede yapısal sorunların varlığını koruduğu değerlendirilmiştir.

Covid-19 pandemisinin birçok sektörü etkilemesine rağmen sigortacılık sektörü 2020 yılının prim üretimleri bir önceki yıla göre % 19,3 oranında büyüme göstererek bu süreçten en az seviyede etkilenen sektörlerden birisi olduğu görülmektedir. 2021 yılının ilk yarısına kadar olan prim üretimleri bir önceki yılın ilk yarısına göre kıyaslandığında, %17,1 oranında bir artışla büyüme göstermektedir (TSB, 2021). Bu verilerin ışığında, çalışma kapsamında Covid-19 pandemi öncesi ve sonrası katılım sigorta şirketlerinin ne düzeyde etkilendiğinin tespit edilerek sektöre mevcut durum bilgisi verilmesinin yanı sıra çalışmanın literatüre katkı sağlaması önem arz etmektedir.

3. YÖNTEM

Ülkemizde katılım sigortacılığı olarak ifade edilen tekafül sistemi, İslami hassasiyetler taşıyan bireyler için geleneksel sigortaya önemli bir alternatiftir. Tekafül yöntemiyle sigorta hizmeti veren şirketlerin son yıllarda pazar payını arttığı görülmektedir. Bu yönüyle katılım sigortacılığının pazar payının artması da ekonomik sistem açısından önemlidir. Fakat Covid-19 pandemisi ile birçok sektör olumsuz etkilenmekte ve pazar paylarında daralma meydana gelmektedir. Bu çalışmanın amacı, Covid-19 pandemi döneminde, katılım sigorta şirketlerinin verilerini incelemek ve pandeminin sektör üzerindeki etkisine yönelik bir değerlendirme yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, “Covid-19 pandemisinin katılım sigortacılığı üzerindeki etkisi var mıdır? ve “Pandemi öncesi ve sonrası katılım sigorta şirketlerinin prim üretimleri ne düzeyde gelişim göstermektedir? sorularına cevap aranmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular, nitel araştırma yöntemi olan betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, Türkiye Sigorta Birliği (TSB) adlı <https://www.tsb.org.tr/> resmi internet sitesinin yayınlamış olduğu katılım sigorta şirketlerinin 2018 yılından 2021 yılının ilk yarısına kadar olan prim üretimleri, sigorta branşları ve satış şekli bazında veriler tablolar aracılığıyla yorumlanmış ve çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur. Literatür incelendiğinde, Covid-19 pandemisinin katılım sigortacılığı üzerindeki etkisini araştıran çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çerçevede katılım sigortacılığının pandemi dönemindeki durumunu gösterme açısından literatüre ve sektör temsilcilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma kapsamında analiz edilen veriler, 2018 yılından 2021 yılının ilk yarısına kadar olan süre ile sınırlandırılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde 2018-2020 yılları arasında ve 2021 yılı ilk yarısı toplam sigorta prim üretimleri, sektörün önceki yıllara göre büyüme durumları ve katılım sigortacılığının prim üretimleri ile toplam sektör içerisindeki durumu çeşitli tablo, grafik ve şekillerle ortaya konulmaktadır.

Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği'ne üye olan Katılım Sigorta Şirketlerinin 30.06.2021 tarihi itibari ile sigorta branşları bazında pazar pay ve toplam değişimleri Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3: Katılım Sigorta Şirketlerin Sigorta Branşları Bazında Pazar Pay ve Toplam Değişimleri

01.01.2021-30.06.2021	2021-6		2020-6			
Branş Adı	Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı %	Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı %	Değişim (%)	Reel Değişim (%)
KAZA	79.848.163	3,59	71.348.900	3,70	11,91	-4,78
HASTALIK-SAĞLIK	83.559.492	3,76	64.766.259	3,36	29,02	9,77
KARA ARAÇLARI	241.613.020	10,86	175.206.706	9,09	37,90	17,33
Kasko	241.613.020	10,86	175.206.706	9,09	37,90	17,33
RAYLI ARAÇLAR	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00
HAVA ARAÇLARI	-16.570	0,00	102.570	0,01	-116,15	-113,75
SU ARAÇLARI	3.901.315	0,18	1.296.907	0,07	200,82	155,95
NAKLİYAT	29.954.078	1,35	15.585.252	0,81	92,20	63,53
YANGIN VE DOĞAL AFETLER	254.369.646	11,43	172.270.546	8,94	47,66	25,63
GENEL ZARARLAR	710.519.760	31,94	544.456.120	28,25	30,50	11,04
KARA ARAÇLARI SORUMLULUK	785.095.275	35,29	864.655.486	44,87	-9,20	-22,74
Trafik-Yeşil Kart Dâhil	765.501.329	34,41	852.778.080	44,25	-10,23	-23,62
HAVA ARAÇLARI SORUMLULUK	1.529.028	0,07	356.731	0,02	328,62	264,69
SU ARAÇLARI SORUMLULUK	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00
GENEL SORUMLULUK	16.343.800	0,73	10.358.103	0,54	57,79	34,25
KREDİ	83.616	0,00	0	0,00	0,00	0,00
KEFALET	2.655.308	0,12	176.114	0,01	1407,72	1182,84
FİNANSAL KAYIPLAR	2.707.116	0,12	529.667	0,03	411,10	334,87
HUKUKSAL KORUMA	12.424.421	0,56	5.860.516	0,30	112,00	80,38
DESTEK	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00
HAYATDIŞI TOPLAM	2.224.587.467	93,7	1.926.969.877	93,8	15,4	-1,8
HAYAT TOPLAM	148.449.280	6,3	127.619.331	6,2	16,3	-1,0
GENEL TOPLAM	2.373.036.747	100,0	2.054.589.208	100,0	15,5	-1,7

Kaynak: Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği, 2021

Tablo 3'te görüldüğü üzere, 30.06.2021 tarihi itibarı ile geçen yılın aynı dönemine göre, hayat prim üretimi %16,3 artış göstererek 148.449.280 TL'ye, hayat dışı prim üretimi %15,4 artış göstererek 2.224.587.467 TL'ye ve toplam prim üretimi %15,5 artış göstererek 2.373.036.747 TL'ye ulaştığı görülmektedir. Hava Araçları ve Kara Araçları Sorumluluk (Trafik-Yeşil Kart Dâhil) sigorta branşları dışında diğer bütün branşlarda her iki dönemde de prim üretimlerinde artış görülmektedir.

Tablo 4'te katılım sigorta şirketlerinin satış kanalı bazında primleri gösterilmektedir.

Tablo 4: Katılım Sigorta Şirketlerinin Yazılan Primlerin Satış Kanalı Dağılımı

SATIŞ KANALI	2021-06	2020-06
Merkez	38.677.800	41.887.278
Acente	1.128.691.081	1.054.848.542
Banka	368.495.512	307.346.373
Broker	43.950.629	32.870.130
Diğer	793.221.724	617.636.886
Toplam	2.373.036.747	2.054.589.208

Kaynak: TSB’de yer alan verilerden yararlanarak yazarlar tarafından derlenmiştir.

Tablo 4’te görüldüğü üzere, 30.06.2021 tarihi itibarı katılım sigorta şirketlerinin satış kanalı dağılımına bakıldığında; acente kanalı 1.128.691.081 TL toplam prim üretimi ile ilk sırada yer aldığı ve geçen yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında toplam prim üretiminde artış olduğu görülmektedir. Bütün satış kanalı dağılımı incelendiğinde ise, geçen yılın aynı dönemine göre merkez satış kanalı dışında diğer bütün satış kanallarında prim üretimlerinde artış olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5’te katılım sigorta şirketlerinin 2018-2020 yılları arasında sigorta prim üretimleri gösterilmektedir.

Tablo 5: 2018-2020 Yılları Arasında Sigorta Prim Üretimleri

Yıllar	Tüm Sektör Yazılan Prim Üretimi (TL)	Sektörün Bir Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı (%)	Katılım Sigortacılığı Prim Üretimi (TL)	Önceki Yıla Göre Büyüme Oranı (%)	Yazılan Katkı Primi/ Tüm Sigortacılık Sektörü (%)
2020	82.575.658.036	19,26	4.267.313.631	24,16	5,2
2019	69.242.168.593	26,69	3.436.819.840	54	5
2018	54.653.580.369	18,3	2.231.560.711	69,6	4,1

Kaynak: TSB’de yer alan verilerden yararlanarak yazarlar tarafından derlenmiştir.

Tablo 5’te göre, 2020 yılında genel sigorta verilerine bakıldığında “tüm sektör yazılan prim üretimi”, bir önceki yıla göre %19,26 oranında bir artış sağlayarak 82.576 milyon TL’lik bir hacme ulaşmıştır. 2019 yılına bakıldığında ise bir önceki yıla göre %26,69 gibi daha yüksek bir oranda artış gerçekleştirerek 54.654 milyon TL’den 69.242 milyon TL’ye ulaştığı görülmektedir. 2020 yılında katılım sigortası verilerine bakıldığında ise, prim üretimi bir önceki yıla göre %24,16’lık bir artış oranı ile 4.267 milyon TL’lik bir hacme ulaşmıştır. Genel sigorta verilerinde olduğu gibi katılım sigorta prim üretimlerinde 2019 yılı verilerine bakıldığında da toplam prim üretimi bir önceki yıla göre %54 oranında bir artış sağlayarak 2.231 milyon TL’den 3.437 milyon TL’ye ulaştığı görülmektedir. Katılım sigortacılığının genel sigorta sektöründeki pazar payına bakıldığında ise 2018 yılından 2020 yılının sonuna kadar % 4,1’den % 5,2’ye doğru bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 6’da katılım sigorta şirketlerinin 2018-2020 yılları arasında katılım sigortacılığı sigorta branşları bazında pazar pay ve toplam prim değişimleri gösterilmektedir.

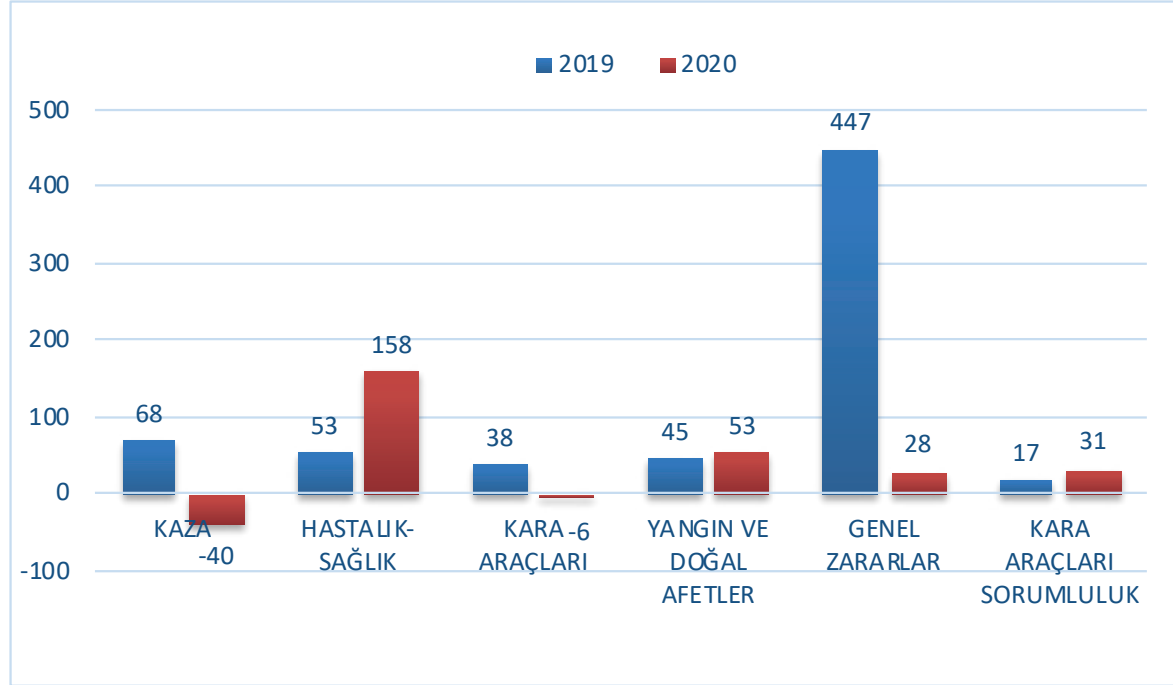
Tablo 6: 2018-2020 Yılları Arasında Katılım Sigortacılığı Sigorta Branşları Bazında Pazar Payı Ve Toplam Prim Değişimleri

BRANŞ ADI	2018-12		2019-12		2020-12	
	Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı %	Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı %	Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı %
KAZA	177.373.874	8,22	297.660.372	9,21	179.951.081	4,57
HASTALIK-SAĞLIK	25.397.871	1,18	38.745.760	1,20	99.838.024	2,53
KARA ARAÇLARI	289.070.732	13,39	399.835.776	12,38	374.943.753	9,51
Kasko	289.070.732	13,39	399.835.776	12,38	374.943.753	9,51
RAYLI ARAÇLAR	0	0,00	0	0,00	0	0,00
HAVA ARAÇLARI	0	0,00	0	0,00	131.176	0,00
SU ARAÇLARI	44.256	0,00	244.315	0,01	6.341.272	0,16
NAKLİYAT	9.893.709	0,46	15.630.019	0,48	37.794.600	0,96
YANGIN VE DOĞAL AFETLER	177.129.438	8,20	256.625.757	7,94	393.231.529	9,98
GENEL ZARARLAR	110.572.867	5,12	604.765.283	18,72	775.438.591	19,68
KARA ARAÇLARI SORUMLULUK	1.329.795.351	61,60	1.552.947.303	48,07	2.027.229.750	51,44
Trafik-Yeşil Kart Dâhil	1.282.826.225	59,42	1.498.555.029	46,38	1.985.917.055	50,39
HAVA ARAÇLARI SORUMLULUK	0	0,00	0	0,00	2.239.589	0,06
SU ARAÇLARI SORUMLULUK	0	0,00	0	0,00	0	0,00
GENEL SORUMLULUK	12.071.893	0,56	16.681.113	0,52	25.820.279	0,66
KREDİ	0	0,00	85.985	0,00	444.197	0,01
KEFALET	1.711.512	0,08	2.707.473	0,08	1.279.423	0,03
FİNANSAL KAYIPLAR	1.052.135	0,05	1.441.003	0,04	3.066.835	0,08
HUKUKSAL KORUMA	24.762.599	1,15	43.372.193	1,34	13.441.378	0,34
DESTEK	0	0,00	0	0,00	0	0,00
HAYATDIŞI TOPLAM	2.158.876.238	96,74	3.230.742.355	94,0	3.941.191.476	92,4
HAYAT TOPLAM	72.684.473	3,26	206.077.486	6,0	326.122.155	7,6
GENEL TOPLAM	2.231.560.711	100,00	3.436.819.840	100,0	4.267.313.631	100,0

Kaynak: TSB'de yer alan verilerden yararlanarak yazarlar tarafından derlenmiştir.

Grafik 1’de katılım sigorta şirketlerinin 2018-2020 yılları arasında katılım sigortacılığı sigorta branşları bazında pazar pay ve toplam prim değişimleri gösterilmektedir.

Grafik 1: 2018-2020 Yılları Arasında Sigorta Branşları Bazında Pazar Pay ve Toplam Prim Değişimleri

Kaynak: TSB’de yer alan verilerden yararlanarak yazarlar tarafından derlenmiştir.

Tablo 6’ da, pazar payları yüksek olan branşlardan arasında Kaza, Hastalık-Sağlık, Kara Araçları, Yangın ve Doğal Afetler, Genel Zararlar ve Kara Araçları Sorumluluk branşları olduğu görülmektedir. Kaza branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; 2018 yılında 177.373.874 TL’lik toplam prim üretimi gerçekleşirken, 2019 yılında bu branşta gerçekleşen toplam prim üretim 297.660.372 TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %68 oranında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2020 yılında ise, kaza branşındaki toplam prim üretimi 179.951.081 TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %40 oranında bir düşüş olduğu görülmektedir.

Hastalık-Sağlık branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; 2018 yılında 25.397.871 TL’lik toplam prim üretimi gerçekleşirken, 2019 yılında bu branşta gerçekleşen toplam prim üretim 38.745.760 TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %53 oranında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2020 yılında ise, Hastalık-Sağlık branşındaki toplam prim üretimi 99.838.024 TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %158 oranında dikkat çekici bir artış olduğu görülmektedir.

Kara Araçları branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; 2018 yılında 289.070.732 TL’lik toplam prim üretimi gerçekleşirken, 2019 yılında bu branşta gerçekleşen toplam prim üretim 399.835.776 TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %38 oranında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2020 yılında ise, Kara Araçları branşındaki toplam prim üretimi 374.943.753 TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %6 oranında bir düşüş olduğu görülmektedir.

Yangın ve Doğal Afetler branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; Yangın ve Doğal Afetler branşında 2018 yılında 177.129.438 TL’lik toplam prim üretimi gerçekleşirken, 2019 yılında

bu branşta gerçekleşen toplam prim üretim 256.625.757TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %45 oranında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2020 yılında ise, yangın ve doğal afetler branşındaki toplam prim üretimi 393.231.529 TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %53 oranında bir artış meydana geldiği görülmektedir.

Genel zararlar branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; 2018 yılında 110.572.867 TL'lik toplam prim üretimi gerçekleşirken, 2019 yılında bu branşta gerçekleşen toplam prim üretim 604.765.283TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %447 oranında dikkat çekici bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2020 yılında ise, genel zararlar branşında ki toplam prim üretimi 775.483.591 TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %28 oranında bir artış meydana geldiği görülmektedir.

Kara Araçları Sorumluluk branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; 2018 yılında 1.329.795.351 TL'lik toplam prim üretimi gerçekleşirken, 2019 yılında bu branşta gerçekleşen toplam prim üretim 1.552.947.303TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %17 oranında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2020 yılında ise, kara araçları sorumluluk branşında ki toplam prim üretimi 2.027.229.750 TL olarak gerçekleşmiş ve bir önceki yıla göre yaklaşık %31 oranında bir artış olduğu görülmektedir.

Tablo 7'de katılım sigorta şirketlerinin satış kanalı bazında primleri gösterilmektedir.

Tablo 7: Katılım Sigorta Şirketlerinin 2018-2020 Yılları Arasında Yazılan Primlerin Satış Kanalı Dağılımı

SATIŞ KANALI	2018	2019	2020
Merkez	30.950.291	11.914.950	50.961.350
Acente	1.776.294.460	2.722.295.111	2.475.405.834
Banka	270.803.762	440.490.155	691.234.000
Broker	28.495.390	40.893.445	94.195.236
Diğer	125.016.809	221.226.180	955.517.212
Toplam	2.231.560.711	3.436.819.841	4.267.313.631

Kaynak: TSB'de yer alan verilerden yararlanarak yazarlar tarafından derlenmiştir.

Tablo 7'de görüldüğü üzere, 2018-2020 yılları arasında katılım sigorta şirketlerinin satış kanalı dağılımına bakıldığında; toplam prim üretimlerini yıllar itibariyle artırdığı görülmektedir. Satış kanalı dağılımının en fazla prim üretimi kanalı olan acente satış kanalı; 2019 yılında 2.722.295.111 TL prim üretimini bir önceki yıla göre artırırken, bir sonraki yıl pandeminin etkisiyle prim üretiminde bir azalma olduğu görülmektedir. Bu durum Covid-19 pandemisinin satış kanalı dağılımında yer alan acenteleri etkilediği söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, Covid-19 pandemi döneminde, katılım sigorta şirketlerinin verilerini incelemek ve pandeminin sektör üzerindeki etkisine yönelik bir değerlendirme yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye Sigorta Birliği (TSB) adlı <https://www.tsb.org.tr/> resmi internet sitesinin yayınlamış olduğu katılım sigorta şirketlerinin 2018 yılından 2021 yılının ilk yarısına kadar olan prim üretim verileri incelenmiş ve değişimler analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, 2021 yılı Haziran ayı itibariyle, katılım sigorta şirketlerinin Covid-19 pandemisinin yoğun olarak etkili olduğu göz önünde bulundurulduğunda, toplam prim üretimleri bir önceki yılın Haziran ayına göre toplam prim

üretimlerinde %15,5 artış gösterdiği görülmektedir. Katılım sigorta şirketlerinin hava araçları ve kara araçları sorumluluk (trafik-yeşil kart dâhil) sigorta branşları dışında diğer tüm branşlarda her iki dönemde de prim üretimlerinde artış görülmektedir. Pandeminin etkisinin artmasıyla bu iki branşlarda pazar paylarında bir küçülme yaşandığı dikkat çekmektedir. Kara araçları sorumluluk branşının prim üretimlerinin düşmesine rağmen sigorta branş sıralamasında ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

2021 yılı Haziran ayı itibariyle, katılım sigorta şirketlerinin satış kanalı dağılımına bakıldığında; acente kanalı 1.128.691.081 TL toplam prim üretimi ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bütün satış kanalı dağılımı incelendiğinde ise, geçen yılın aynı dönemine göre merkez satış kanalı dışında diğer bütün satış kanallarında prim üretimlerinde artış olduğu tespit edilmiştir.

2018-2020 yılları arasında genel sigorta ve katılım sigorta verileri incelendiğinde; 2020 yılının genel sigorta sektörünün bir önceki yıla göre büyüme oranı %19,26 iken 2019 yılının bir önceki yıla göre %26,69 gibi daha yüksek bir büyüme oranında artış gerçekleştirdiği görülmektedir. 2020 yılında katılım sigortası verilerine incelendiğinde ise, 2020 yılının katılım sigorta sektörünün bir önceki yıla göre büyüme oranı %24,16 iken 2019 yılının bir önceki yıla göre %54 gibi daha yüksek bir büyüme oranında artış gerçekleştirdiği görülmektedir. Katılım sigortacılığının genel sigorta sektöründeki pazar payına bakıldığında ise 2018 yılından 2020 yılının sonuna kadar % 4,1'den % 5,2'ye doğru bir artış olduğu görülmektedir. Bu durum Covid-19 pandemisinin katılım sigorta sektörünü daha az etkilediği değerlendirilebilir.

2018-2020 yılları arasında Katılım sigorta şirketlerinin pazar payları yüksek olan branşlardan arasında Kaza, Hastalık-Sağlık, Kara Araçları, Yangın ve Doğal Afetler, Genel Zararlar ve Kara Araçları Sorumluluk branşları olduğu görülmektedir. Kaza branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; pandemi öncesi dönem olan 2019 yılında bir önceki yıla göre toplam prim üretimini %68 oranında artırdığı görülürken, 2020 yılı ile pandeminin etkisiyle bu branşın toplam prim üretimi bir önceki yıla göre yaklaşık %40 oranında bir düşüş olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle pandeminin bu sigorta branşının prim üretimlerini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Hastalık-Sağlık branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; pandemi öncesi dönem olan 2019 yılında bir önceki yıla göre toplam prim üretimini %53 oranında artırdığı görülürken, 2020 yılı ile pandeminin etkisiyle bu branşın toplam prim üretimi bir önceki yıla göre yaklaşık %158 oranında dikkat çekici bir artış gözlemlenmektedir. Özellikle pandeminin bu sigorta branşının prim üretimlerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Bireylerin pandemiye karşı hem kendileri hem de aileleri için hassasiyet göstermeleri ve katılım sigorta şirketlerinin çoğunluğu sağlık sigortası yaptıran müşterilerine yönelik Covid-19 tedavisinin masraflarını sigorta kapsamına aldığına yönelik açıklamaları bu branşa olan talebi artırdığı söylenebilir.

Kara Araçları branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; pandemi öncesi dönem olan 2019 yılında bir önceki yıla göre toplam prim üretimini %38 oranında artırdığı görülürken, 2020 yılı ile pandeminin etkisiyle bu branşın toplam prim üretimi bir önceki yıla göre yaklaşık %6 oranında bir düşüş olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle pandeminin bu sigorta branşının prim üretimlerini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Yangın ve Doğal Afetler branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; pandemi öncesi dönem olan 2019 yılında bir önceki yıla göre toplam prim üretimini %45 oranında artırdığı görülürken, 2020 yılı ile pandeminin etkisiyle bu branşın toplam prim üretimi bir önceki yıla göre yaklaşık %53 oranında bir artış gözlemlenmektedir. Özellikle pandeminin bu sigorta branşının prim üretimlerini

olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Genel zararlar branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; pandemi öncesi dönem olan 2019 yılında bir önceki yıla göre toplam prim üretimini %447 oranında dikkat çekici bir artış görülürken, 2020 yılı ile pandeminin etkisiyle bu branşın toplam prim üretimi bir önceki yıla göre yaklaşık %28 oranında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle pandeminin bu sigorta branşının prim üretimlerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Kara Araçları Sorumluluk branşının yıllara göre prim üretimleri incelendiğinde; pandemi öncesi dönem olan 2019 yılında bir önceki yıla göre toplam prim üretimini %17 oranında bir artış görülürken, 2020 yılı ile pandeminin etkisiyle bu branşın toplam prim üretimi bir önceki yıla göre yaklaşık %31 oranında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle pandeminin bu sigorta branşının prim üretimlerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

2018-2020 yılları arasında katılım sigorta şirketlerinin satış kanalı dağılımı incelendiğinde; satış kanalı dağılımının en fazla prim üretimi kanalı olan acente satış kanalı; 2019 yılında 2.722.295.111 TL prim üretimini bir önceki yıla göre artırırken, bir sonraki yıl pandeminin etkisiyle prim üretiminde bir azalma olduğu görülmektedir. Bu durum Covid-19 pandemisinin satış kanalı dağılımında yer alan acenteleri olumsuz etkilediği söylenebilir.

Elde edilen veriler ışığında; özellikle kaza branşı ve kara araçları branşında pandemi sürecinde katılım sigorta şirketlerinin pazar paylarında bir azalış olduğu ve olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir. Çalışma kapsamında incelenen altı sigorta branşı arasında, en çok artış olan branşın hastalık-sağlık olduğu tespit edilmiştir. Pandemi sürecinin insanlar üzerindeki sağlık tehdidi nedeniyle bireylerin yoğun olarak hastalık-sağlık branşını tercih ettikleri değerlendirilebilir. Ayrıca Türkiye’de 2020 Mart ayında görülen ilk Covid 19 vakası ile başlayan pandemi döneminde hemen her sektörde ekonomik daralma yaşanmasına rağmen, katılım sigortacılığının pazar payında bir daralma olmaması, bunun aksine küçük de olsa bir büyümenin görülmesi, katılım sigortacılığının önümüzdeki dönemlerde büyüme trendinin devam edeceği değerlendirilebilir.

Katılım sigorta şirketlerinin, tüketicilerin çoğunluğu katılım sigorta şirketlerinin mevcut ürün ve hizmetlerden habersiz olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bilinirliğini artırabilmek adına gerekli pazarlama stratejilerinin oluşturulması ve tüketicilerin istek ve ihtiyaçlarına yönelik ürün ve hizmetlerini çeşitlendirilmesi sektörün pazar payını artırmasına yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada sadece Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği’nin internet sitesinde yer alan 2018-2020 yılları arasında ve 2021 yılı Haziran ayına yönelik veriler incelenmiş ve ilgili tarih aralığında verilerin toplanması bu çalışmanın önemli bir kısıtıdır. Gelecek araştırmacılara ilgili tarih aralıkları genişletilerek katılım sigorta şirketlerinin geleneksel sigorta şirketleri ile kıyaslanması şeklinde öneri yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AAOIFI. (2016). Finans Kuruluşları İçin Faizsiz Bankacılık Standartları (İ. . Çev. Odabaşı, M., Aktepe (ed.)). TKBB Yayınları.
- Akhter, W., & Hussain, T. (2012). Takaful Standards and Customer Perceptions Affecting Takaful Practices in Pakistan: A Survey. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 5(3), 229–240.
- Aktepe, İ. E. (2017). Katılım Finans. TKBB Yayınları.
- Al-Amri, K., & Hossain, M. Z. (2015). A Survey of Islamic Insurance Literature -Takaful. *Insurance Markets and Companies*, 6(1), 53–61.
- Ali, M., Alam, N., & Rizvi, S. A. R. (2020). Coronavirus (Covid-19) — An epidemic or pandemic for financial markets. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 27, 100341. <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2020.100341>
- Ayub, M. (2017). İslami Finansı Anlamak (A. Çürük, R. Parlakkaya, & Çev. (eds.)). İktisat Yayınları.
- Bello, G. B., & Ayuba, H. (2014). Perception of Consumers (Income-Earners) on Islamic Insurance (Takaful) Services' Consumption in Kano Metropolis, Nigeria. A Paper Presented at the 1st International Conference of the International Institute of Islamic Banking and Finance, Bayero University, Kano, Nigeria.
- Billah, M. M. (1998). Islamic Insurance: Its Origins and Development. *Arab Law Quarterly*, 13(4), 386–422.
- DİB. (2010). Dinî Kavramlar Sözlüğü. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- El-Mevsilî, A. b. M. (n.d.). Mevsilî, Abdullah b. Mahmud b. Mevdud el-Mevsilî el-Hanefî, el-İhtiyâr li ta'lîli'l-Muhtâr. Pamuk Yayınları.
- Er, H., & Durmus, H. (2020). A Research on the Percepitons of Individuals Towards Participation Insurance (Takaful). *Turkish Studies - Economy*, 15(4), 2017–2033. <https://turkishstudies.net/economy?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=8bca5e26-401a-4254-8693-c92e2d784999.pdf&key=42037>
- Er, H., Er, M., & Altunışık, R. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Katılım Bankalarına Yönelik Yapılan Çevrimiçi Müşteri Şikâyetleri Üzerine Bir İnceleme A. 3. Sektör SosyalEkonomiDergisi, 56(3), 1894–1914. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.21.09.1621>
- Er, M., & Altunışık, R. (2021). Dijitalleşme ve Covid-19 Pandemisinin Meslekler Üzerindeki Etkileri. In H. Karadal, M. N. Efe, M. Abubakar, E. Dinçer, & K. Karadal (Eds.), 2 nd International CEO (Communication, Economics and Organization) Social Sciences Congress (pp. 913–929). Dilkur Akademi.
- Fang, H., Wang, L., & Yang, Y. (2020). Human mobility restrictions and the spread of the Novel Coronavirus (2019-nCoV) in China. *Journal of Public Economics*, 191, 104272. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2020.104272>

- Gönenç, H. (n.d.). el-Müntehabâtü'l-fikhiyyetü'l-muâsıra, el-Mektebetü'l-Hanîfiyye. Hanifiyye Yayınları, 1422H.
- Gönenç, H. (1992). Günümüz Meselerine Fetvalar II. İlim Yayınları, İstanbul, ty.
- Güler, H. N. (2020). Koronavirüsü (Covid-19) Günlerinde Bankalara İletilen Müşteri İtiraz ve Şikâyetlerinin İncelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 85–99.
- Güven, H. (2020). Covid-19 Sürecinde E-Ticaret Sitelerine Yöneltilen Müşteri Şikâyetlerinin İncelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 15(4), 511–530. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.44354>
- Haroon, O., & Rizvi, S. A. R. (2020). Covid-19: Media coverage and financial markets behavior—A sectoral inquiry. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 27, 100343. <https://doi.org/10.1016/j.jbef.2020.100343>
- Hussain, M. M., & Pasha, A. T. (2011). Conceptual and Operational Differences Between General Takaful and Conventional Insurance. *Australian Journal of Business and Management Research*, 1(8), 23–28.
- Karaman, H. (1991). Mukayeseli İslam Hukuku II. Nesil Yayınları.
- Khan, A., Hassan, M. K., Paltrinieri, A., Dreassi, A., & Bahoo, S. (2020). A bibliometric review of takaful literature. *International Review of Economics and Finance*, 69, 389–405. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2020.05.013>
- Khan, M. (2008). Takaful and Conventional Insurance. In R. Millar & H. Anwar (Eds.), *Islamic Finance: A Guide for International Business and Investment* (pp. 139–143). GMB Publishing. <https://doi.org/10.1002/9781118269213.ch43>
- Maiyaki, A. A., & Ayuba, H. (2015). Consumers' Attitude toward Islamic Insurance Services (Takaful) Patronage in Kano Metropolis, Nigeria. *International Journal of Marketing Studies*, 7(2), 27–34. <https://doi.org/10.5539/ijms.v7n2p27>
- Maysami, R. C., & Kwon, W. J. (1999). An Analysis of Islamic Takaful Insurance. *Journal of Insurance Regulation*, 18(1), 109–132.
- Maysami, R. C., & Williams, J. J. (2006). Evidence on the relationship between Takaful insurance and fundamental perception of Islamic principles. *Applied Financial Economics Letters*, 2(4), 229–232. <https://doi.org/10.1080/17446540500461778>
- Meral, H. (2021). Covid-19 Türk Sigorta Sektörünü Nasıl Etkiledi? *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 443–458. <https://doi.org/10.29106/fesa.950379>
- Qiu, Y., Chen, X., & Shi, W. (2020). Impacts of social and economic factors on the transmission of coronavirus disease 2019 (Covid-19) in China. *Journal of Population Economics*, 33(4), 1127–1172. <https://doi.org/10.1007/s00148-020-00778-2>
- Redzuan, H., Rahman, Z. A., & Aidid, S. S. S. H. (2009). Economic Determinants of Family Takaful Consumption: Evidence From Malaysia. *International Review of Business Research Papers*, 5(5), 193–211.

- Shaladdin, Z. F. M., Mokhtar, M. Z., & Zawawi, N. H. M. (2018). Determinants of Customer Satisfaction in Takaful (Islamic Insurance) Services in Malaysia. *Jurnal Pengurusan*, 54, 1–12. <https://doi.org/10.17576/pengurusan-2018-54-16>
- Stojkoski, V., Jolakoski, P., & Ivanovski, I. (2021). The short-run impact of Covid-19 on the activity in the insurance industry in the Republic of North Macedonia. *Risk Management and Insurance Review*, 24(3), 221–242. <https://doi.org/10.1111/rmir.12187>
- TSB, (2020). Katılım Esaslı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Sektör Raporu.
- Wang, Y., Zhang, D., Wang, X., & Fu, Q. (2020). How Does Covid-19 Affect China's Insurance Market? *Emerging Markets Finance and Trade*, 56(10), 2350–2362. <https://doi.org/10.1080/1540496X.2020.1791074>
- Yeniçeri, C. (1980). İslam İktisadının Esasları. Şamil Yayınevi.
- TSB. (2021). Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliğinin İstatistikleri, 06 Haziran 2021 tarihinde <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler> adresinden erişilmiştir.
- TSB. (2021). Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliğinin Koronavirüs Salgını Basın Açıklaması 12 Haziran 2021 tarihinde <https://www.tsb.org.tr/tr/duyuru/koronavirus-salgini-basin-aciklamasi> adresinden erişilmiştir.
- Sigortacı Gazetesi. (2021) 07 Aralık 2021 tarihinde <https://sigortacigazetesi.com.tr/hangi-sigorta-sirketleri-koronavirusu-saglik-sigortasi-kapsamina-aliyor/> adresinden erişilmiştir.
- İlmihal II, (2010). DİB, İslâm ve Toplum 10 Aralık 2021 tarihinde https://webdosya.diyenet.gov.tr/DiyenetAnasayfa/UserFiles/DiniBilgiler/ilmihal_cilt_2.pdf adresinden erişilmiştir.
- Resmi gazete. 09 Eylül 2021 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Sağlık Bakanlığı. 09 Eylül 2021 tarihinde (www.saglik.gov.tr) adresinden erişilmiştir.